

Stockholms universitet

Institutionen för pedagogik och didaktik

Studiehandledning

Sociala relationer i yrkesutbildning ur ett
mångfaldsperspektiv

Vård 100%, Val 30hp Vård
YP27LÄ + YP027U

7,5 högskolepoäng

Vårterminen 2021

Inledning

Som lärare möter du elever med t ex olika etnicitet och socioekonomiska bakgrunder. I denna mångfald ska du som lärare verka för att alla ska få en likvärdig möjlighet till utbildning och bli likvärdigt bemötta och att var och en blir sedd. Som lärare ska du också kunna hantera en skolklass, kunna skapa en god arbetsstämning, verka för att motverka mobbning och kränkningar och kunna ge eleverna en god undervisning. Den här kursen syftar till att du ska utveckla dina kunskaper om skolan som en social mötesplats. Inom detta syfte ryms att du ska utveckla din förståelse av och dina teoretiska kunskaper om hur undervisning konstrueras i sociala relationer och vilket ansvar läraren har i och för dessa. Du ska också tillägna dig kunskaper om styrdokument och gällande regelverk samt en beredskap för att kunna hantera kränkande behandling i skolans miljöer. Inom ramen för kursen kommer vi också att problematisera hur makt och normalitet kan komma till uttryck i skolan.

Kursens innehåll

Kursen uppmärksammar olika mänskliga relationer som aktualiseras i arbetet i gymnasieskolan/vuxenutbildningen. Kursen behandlar vidare frågor om mångfald, jämställdhet, föreställningar om normalitet och avvikelse, diskriminering, mobbning och trakasserier. Frågor om ungas inflytande och delaktighet diskuteras liksom hur unga och vuxna på olika sätt påverkas av kategoriseringar utifrån kön, etnicitet, klass och sexualitet.

Kursens lärandemål

Efter genomgången kurs förväntas studenten kunna:

- Jämföra och beskriva olika vetenskapliga förklaringsmodeller kring mobbning, diskriminering och kränkningar samt reflektera över sociala mediers funktion för fenomen som nätmobbing
- Redogöra för skolans styrdokument avseende värdegrund, mänskliga rättigheter, demokratiska värderingar samt diskriminering och kränkande behandling
- Beskriva och diskutera användningen av olika redskap för konflikthantering och konfliktförebyggande arbete
- Analysera hur föreställningar om normalitet och avvikelse konstrueras i relation till genus, sexualitet, etnicitet, klass, funktionshinder samt hur dessa föreställningar kan påverka lärare och elever
- Diskutera faktorer i lärarens ledarskap och förhållningssätt som är gynnsamma för att skapa ett hållbart socialt klimat för lärande
- Diskutera grupprocesser utifrån olika teoretiska perspektiv

Kursbetyg

Kursen består av tre obligatoriska seminarier, två examinationsuppgifter och två arbetsuppgifter. För att få betyg på kursen krävs att alla moment genomförs (se möjlighet till komplettering för frånvaro på s. 5). Utökade anvisningar och information om examinationsuppgifter läggs ut i Athena. Examination 1 bedöms med betygen G-U och examination 2 bedöms med betygen A-F. Om betyget F ges eller om uppgiften inte lämnas in i tid erbjuds tillfälle till omtenta i augusti med inlämning i september.

Kursöversikt

DAG	DATUM	TID	SAL		ARBETSUPPG	KURSLITT
Torsdag	20 jan	9-16	Se Zoom-länk!	Seminarium 1 Genomgång konflikter, grupprocesser, mobbning, diskriminering, skolans värdegrund, skolans skyldigheter etc.	Förberedelse 1	Dahlkwist (kap 4, 6 och 7), Diskriminerings ombudsmannen (2012) Skolverket (2011, 2012), Thornberg (2013, kap 2, 4, 5, 9 och 10)
	21 jan-22 feb			Gruppvis förberedelse inför examination A		
Tisdag	23 feb	9-16	Se Zoom-länk!	Seminarium 2 Muntlig och skriftlig tentamen Socialt klimat för lärande, genus, klass, etnicitet. Förberedelse rollspel.	Förberedelse 2 Examination A	Frelin (2012), Jacobsen m fl (2004) Hakvoort och Friberg (2012)
	24 feb – 16 mars			Athenadiskussion – se uppgiftsbeskrivning	Arbetsuppgift 1	
	24 feb – 22 mars			Gruppvis förberedelse av rollspel – konflikthantering	Arbetsuppgift 2	
Tisdag	23 mars	9-16	Se Zoom-länk	Seminarium 3 Redovisning av konflikthanteringsmetoder Genus, klass, etnicitet Normalitet och avvikelser Övning i fallanalys	Förberedelse 3	Björkman & Bromseth (2019), Gruber (2008), Hakvoort och Friberg (2012)
	23 mars – 13 april				Arbete med examination B	
	13 april			Inlämning av examination B "Fallanalys"		

I rutan under Kurslitteratur nämns den litteratur som behandlas under seminariet via föreläsningar, diskussioner m.m. Ni får gärna läsa litteraturen före seminariet, men det är inget krav, om det inte anges.

Kursansvariga lärare är Frans Hagerman som nås enklast via e-post: frans.hagerman@edu.su.se

Kursadministratör är Hanna Likke E-post: hanna.licke@edu.su.se

Förberedelser inför seminarierna

Förberedelse 1 inför första seminariet

Som förberedelse för det första seminariet ska du lyssna på en Pod som handlar om en elev på fordonsprogrammet. Programmet tar ca en timme. Länk:

<http://sverigesradio.se/sida/avsnitt/382398?programid=909>

Du ska också lyssna på <https://urskola.se/Produkter/198911-UR-Samtiden-Skolforum-2016-Natmobbing-vad-behover-skolan-gora>

Fundera också på det du hittills fått ta del av när det gäller din VFU-skolas likabehandlingsplan och agerande i situationer som rör diskriminering, kränkningar och trakasserier.

Förberedelse 2 inför andra seminariet

Din grupp ska ha förberett en muntlig presentation med powerpoint (se Examinationsuppgift A nedan). Du ska vara påläst på litteraturen som hör till uppgiften och även ha läst Frelin (2012), hela boken.

Efter seminarium 2 genomförs Arbetsuppgift 1 en Athenadiskussion i arbetsgruppen (se nedan).

Förberedelse 3 inför tredje seminariet

För att förbereda dig för litteraturdiskussionerna och fallanalysen ska du läsa Björkman och Bromseth (2019), Gruber (2008) och fundera över hur sociala kategoriseringar, t ex kön, klass och etnicitet kan relateras till undervisning och lärande. Ni ska också i gruppen ha förberett ett rollspel om konflikthantering (se Arbetsuppgift 2).

Arbetsuppgifter

I kursen ingår förutom de examinerande inlämningsuppgifterna också en arbetsuppgift. Observera att det är ett kurskrav att du gör denna uppgift men att betyget på kursen INTE baseras på denna.

Arbetsuppgift 1 - Athenadiskussion

Mellan 24 feb – 16 mars ska ni i grupper diskutera ett animerat fall som finns utlagt på Athena. Alla i gruppen ska starta en egen tråd med utgångspunkt i en av följande frågor. Den som är snabbast får välja först. Ge feedback till varandra.

- Vilka olika problem kan du se i situationen och vad skulle kunna vara orsak till situationen?
- Vilka elever anser du är särskilt utsatta i situationen? Motivera varför.
- Vad tycker du att läraren bör göra i situationen där simuleringen slutar?
- Vad tycker du att läraren bör göra på lång sikt?
- Hur kan man förstå det som händer med hjälp av begreppet genus?
- Hur kan man förstå det som händer med hjälp av begreppen etnicitet och/eller klass?

Arbetsuppgift 2 - Konflikthantering

Ni ska i grupper förbereda ett enkelt rollspel/en praktisk övning som knyter an till en konflikthanteringsmetod i Hakvoort & Friberg (2012, kap 3-7). Varje grupp får 10 minuter på sig för sin presentation under seminarium 3 och ska då också kunna förklara grundtankarna/huvuddragen i t ex mMe-metoden/non-violent-communication etc. Under seminarium 2 fördelas kapitlen. Uppgiften genomförs 24 feb – 22 mars.

Examinationsuppgift A – Muntlig examination

Examinationen är upplagd så att ni i slutet av första seminariet kommer få ett antal frågor att besvara, lika många frågor som antalet arbetsgrupper i kursen (ca 6-8 st). Varje arbetsgrupp ska förbereda en powerpoint som besvarar varje fråga med **1-2 sidor** bild/figur/text. Frågorna finns att tillgå i Athena direkt efter seminarium 1. Varje grupp ska behandla alla frågor. Senast 14.00 dagen innan examination A ska respektive arbetsgrupp ladda upp sin Powerpoint i avsedd mapp Athena.

- Under examinationsdagen kommer varje arbetsgrupp att slumpvis dra en fråga. De ska gruppvis inför resten av klassen redovisa den frågan utifrån den/de PP-bilder som gruppen gjort till frågan utan att ha skrivna anteckningar som stöd. Läraren kommer också att ställa kompletterande frågor. Här måste du som student vara aktiv och visa dina kunskaper inom området.
- Examinationen avslutas med att varje student enskilt skriftligen besvarar en fråga som slumpas fram (utifrån de ni förberett) på 1-2 A4-sidor. Var beredda på att det nu kan komma en annan fråga än den ni presenterade i gruppen. Den individuella skriftliga inlämningen görs i avsedd mapp på Athena.

Examinationen förbereds i arbetsgruppen och genomförs både i grupp och individuellt men bedöms sedan individuellt. De lärandemål som examineras är:

- Jämföra och beskriva olika vetenskapliga förklaringsmodeller kring mobbning, diskriminering och kränkningar samt reflektera över sociala mediers funktion för fenomen som nätmobbing
- Redogöra för skolans styrdokument avseende värdegrund, mänskliga rättigheter, demokratiska värderingar samt diskriminering och kränkande behandling
- Beskriva och diskutera användningen av olika redskap för konflikthantering och konfliktförebyggande arbete
- Diskutera grupprocesser utifrån olika teoretiska perspektiv

Uppgiften bedöms med G eller U.

Förbered dig genom att läsa Dahlkwist (kap 4, 6 och 7), Diskrimineringsombudsmannen (2012,) Skolverket (2011, 2012) och Thornberg (2013, kap 2, 4, 5, 9 och 10).

Du ska kunna visa att du har kunskaper om:

- Skolans värdegrund
- Skolans skyldigheter
- Likabehandling och normkritik
- Diskriminering och kränkningar
- Mobbning - förklaringsmodeller, förebyggande arbete och åtgärder
- Konflikter och konflikthantering
- Grupprocesser

Examinationsuppgift B – Fallanalys

Den andra examinationen innebär att du ska göra en fallanalys om ca 5-6 sidor (Times New Roman, 12, enkelt radavstånd) där du ska visa att du uppnått följande förväntade studieresultat:

- Analysera hur föreställningar om normalitet och avvikelse konstrueras i relation till genus, sexualitet, etnicitet, klass, funktionshinder samt hur dessa föreställningar kan påverka lärare och elever
- Diskutera gruppprocesser utifrån olika teoretiska perspektiv
- Diskutera faktorer i lärarens ledarskap och förhållningssätt som är gynnsamma för att skapa ett hållbart socialt klimat för lärande samt för att främja likabehandling

Beskrivning av uppgift

Fallet kommer att läggas ut i **Athena 23 mars**. Den huvudsakliga uppgiften är att du ska skriva fram en förståelse av de olika situationerna i fallet (punkt 1 nedan) och också ge förslag på vad läraren kan göra (punkt 2). Den sista punkten handlar om att du ska göra en metarefleksion över din egen position i relation till normkritik och lärarroll. Dessa delar ska finnas med i din text:

- Gör en analys av situationen med hjälp av teoretiska begrepp som genus, klass och etnicitet. Du ska också använda dig av någon/några teorier om gruppprocesser i din analys. Försök att förstå situationerna på olika sätt med hjälp av begrepp, teorier och litteraturen.
- Ge konkreta förslag på hur läraren skulle kunna agera i de olika situationer som beskrivs i fallet. Sök stöd i litteraturen om vad som skulle kunna bidra till ett hållbart socialt klimat som gynnar elevernas lärandeprocesser.
- Granska dig själv utifrån ett normkritiskt perspektiv. Utgå från vem du är vad gäller ålder, kön, klass, etnicitet etc. och problematisera hur din bakgrund och position kan ha påverkat tolkningen av fallet. Fundera också över hur din bakgrund och tidigare upplevelser kan bidra till konstruktionen av normalitet och avvikelse i klassrummet, och hur din bakgrund kan påverka ditt arbete med normkritik. Finns särskilda aspekter du är uppmärksam på? Finns "blinda fläckar"?

I texten ska du referera enligt något vedertaget system, oavsett vilket referenssystem som används **ange alltid författare, årtal och sida/sidor**. I denna uppgift är det obligatoriskt att referera till Björkman och Bromseth (2019), Dahlkvist (2012), Frelin (2012), Gruber (2008), Jacobsen m.fl. (2004), och Thornberg (2012). Du ska också referera till **minst en av de artiklar** (Kontio & Evaldsson, 2015 eller Santoro, 2009) som finns i litteraturlistan. Examinationsuppgiften ska vara inlämnad i Uppgifter i Athena senast **13 april**. Uppgiften bedöms utifrån skalan A-F.

Obligatorisk närvaro

Seminarier är obligatoriska. **Frånvaro vid max ett seminarium kan kompenseras skriftligt** till kursansvarig lärare. Kompletteringsuppgifter läggs ut på Athena efter seminariet ägt rum. Kompletteringar mailas till kursansvarig lärare senast 1 vecka efter aktuellt seminarietillfälle.

De obligatoriska seminarierna sker via Zoom. För att räknas som närvarande krävs att du deltar med både ljud och bild. Kontrollera i god tid innan att din mikrofon, kamera och uppkoppling fungerar.

Övriga anvisningar

Plagiat

Det är givetvis tillåtet att citera andra källor, men såväl direkta citat som indirekta referat måste alltid vara försedda med korrekta och fullständiga referensuppgifter. Att kopiera eller skriva av ett kortare eller längre avsnitt och ange sig själv som författare till texten är förbjudet. Det betraktas som plagiat. Man får inte heller kopiera sina egna texter som man fått godkända i andra kurser, sk. självplagiat. Ett exempel på plagiat är att ordagrant eller nästan ordagrant skriva av en text (detta innefattar även delar av en text och enskilda meningar) och inte ange varifrån detta kommer. Plagiat kan även anses vara fallet om Du använder andras text så att Du får den att framstå som din egen. Andras text kan exempelvis utgöras av kurslitteratur och/eller texter Du funnit på nätet eller en studiekamrats hemtentamen. Plagiat betraktas som ett grundläggande brott, inte enbart mot en etablerad forskningsetisk kod, utan även mot ett allmänt förhållningssätt vad gäller egna och andras texter. Plagiat är otillåtet fusk och blir alltid föremål för ett disciplinärende, som kan leda till avstängning. Vid SU kontrolleras texterna mot en databas.

Fusk

Som student vid Stockholms universitet ansvarar du för din egen utbildning. Som en del i ditt ansvar ingår att känna till de regler som finns för studier, examination och för att vistas i lokaler och utnyttja resurser. Enligt de regler som gäller för universitetet får disciplinära åtgärder bland annat vidtas mot student som:

- med otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt försöker vilseleda vid prov eller när en studieprestation annars ska bedömas,
- stör eller hindrar undervisning, prov eller annan verksamhet inom ramen för utbildningen.

Disciplinärenden behandlas i Stockholms universitets disciplinnämnd. Påföljden kan bli varning eller avstängning för en tid av 1-6 månader. Information om Stockholms universitets regler för examination och disciplinärenden finns på Stockholms universitets webbsida www.su.se/regelboken. Lärare är skyldig att anmäla grundad misstanke om fusk till rektor och disciplinnämnden.

Utvärdering

Kursen kommer att utvärderas genom webbenkäter som skickas till er.

Bedömning och betygskriterier

Betygsättning sker enligt sjugradig målrelaterad betygsskala:

A = Utmärkt, B = Mycket bra, C = Bra, D = Tillfredsställande, E = Tillräckligt, Fx = Otillräckligt,

F = Helt otillräckligt

För godkänt krävs lägst betygsgraden E. Studerande som fått lägst betyget E på prov får inte genomgå förnyat prov för högre betyg. Fx innebär att man endast behöver lämna in ett reviderat exemplar. I dessa fall behövs ingen omexamination utan examinator ber dig göra ändringar och kompletteringar snarast. Om betyget blir F krävs mer omfattande förändringar av texten.

A Lärandemålen uppfylls utmärkt i alla delar. Studenten visar kvalificerad förmåga att i beskrivningar, analyser och resonemang behandla kursens olika innehåll på ett mycket självständigt och reflekterande sätt. Texten innehåller ett flertal väl valda referenser från kurslitteraturen. Texten ska vara väldisponerad, med formalia utan brister och med en språkbehandling som utmärks av klarhet och bearbetning.

B Lärandemålen uppfylls mycket väl i alla delar. Studenten visar mycket god kunskap genom ett gediget arbete med god förmåga att i beskrivningar, analyser och resonemang behandla kursens olika innehåll på ett självständigt och reflekterande sätt. Texten innehåller ett flertal väl valda referenser från kurslitteraturen. Texten ska vara väldisponerad, med formalia utan brister och med en språkbehandling som utmärks av klarhet och bearbetning.

C Lärandemålen uppfylls väl. Studenten visar god kunskap och förståelse genom ett gediget arbete med god förmåga att i beskrivningar, analyser och resonemang behandla kursens olika innehåll utan betydande tillkortakommanden. Texten har inslag av självständiga och nyanserade resonemang. Texten innehåller goda anknytningar till kurslitteraturen. Texten ska ha god disposition, formalia utan större brister och en bra språkbehandling.

D Lärandemålen uppfylls tillfredsställande. Studenten visar kunskap och förståelse på en grundläggande nivå med viss grad av självständighet och inte utan förtjänster i förmågan att i beskrivningar och resonemang behandla kursens innehåll. Texten innehåller anknytningar till kurslitteraturen. Texten ska ha tillfredsställande disposition, formalia utan större brister och ett godtagbart språk.

E Lärandemålen uppfylls basalt. Studenten visar kunskaper och förståelse på en acceptabel nivå men med begränsad grad av självständighet och förmåga att i beskrivningar och resonemang behandla kursens olika innehåll. Texten innehåller anknytningar till kurslitteraturen. Texten ska ha godtagbar disposition, formalia utan större brister och ett godtagbart språk.

Fx Texten behöver kompletteras på ett mindre omfattande sätt. Tänkbara brister kan vara något/några av följande: Studenten knyter inte an till kurslitteraturen tillräckligt frekvent eller använder inte den obligatoriska litteraturen. Referenser saknas stundtals eller är felaktiga. Någon del av texten är oklar och behöver utvecklas.

F Texten behöver skrivas om på ett mer omfattande sätt. Tänkbara brister kan vara något/några av följande: Instruktionerna för uppgiften har inte följts. Kurslitteratur saknas eller används på ett begränsat sätt. Brister syns i förståelse av litteratur. Språkanvändning och/eller disposition gör texten svår att förstå. Referenser saknas i stor utsträckning.

Kurslitteratur

Björkman L. och Bromseth J. (2019) *Normkritisk pedagogik: perspektiv, utmaningar och möjligheter*, Lund: Studentlitteratur. (Kap 2, 5, 11)

Dahlkwist, Matts. (2012). *Lärares ledarskap – relationer och grupprocesser*. Stockholm: Liber. (Kap 4, 6 och 7)

Diskrimineringsombudsmannen. *Lika rättigheter i skolan: handledning (2012)*. Stockholm: (Finns som pdf-fil i Athena).

- Frelin, Anneli. (2012). *Lyhörda lärare – professionellt relationsbyggande i förskola och skola*. Stockholm: Liber.
- Gruber, Sabine (2008). *När skolan gör skillnad. Skola, etnicitet och institutionell praktik*. Stockholm: Liber.
- Hakvoort, Ilse & Friberg, Birgitta. (2011/2012/2015). *Konflikthantering i professionellt lärarskap*. Malmö: Gleerups. (Ett kapitel som tilldelas vid seminarium 2)
- Jacobsen, Bo m.fl. (2004). *Möt eleven. Lärarens väg till demokrati i klassen*. Lund: Studentlitteratur.
- Kontio, Janne & Evaldsson, Anna-Carita. (2015). Last year we used to call it a man's hammer': (un)doing masculinity in everyday use of working tools within vocational education. *NORMA*, Vol. 10 no1, 20-38. (Finns som pdf-fil på Athena).
- Santoro, Ninetta. (2009). Teaching in culturally diverse contexts: what knowledge about "self" and "others" do teachers need? *Journal of Education for Teaching*, Vol. 35, no 1, 33-45. (Finns som pdf-fil på Athena).
- Skolverket (2012). *Förskolans och skolans värdegrund: Förhållningssätt, verktyg och metoder*. (Finns som pdf-fil i Athena)
- Skolverket (2011). *Vad fungerar? Resultat av utvärdering av metoder mot mobbning*. (Finns som pdf-fil på Athena).
- Thornberg, Robert (2020). *Det sociala livet i skolan. Socialpsykologi för lärare*. Stockholm: Liber. (Kap 2, 4, 5, 9 och 10)
- Åkesson, E. (2016a) *Finns normerna inbyggda i verksamheten?* Amphi Produktion: Skolverket. (Finns som pdf-fil i Athena).
- Åkesson, E. (2016b) *Vem är jag och vad tar jag med mig in i arbetet?* Amphi Produktion: Skolverket. (Finns som pdf-fil i Athena).

Referenslitteratur och länkar

- Edling, Silvia. (2018). *Att vilja andra väl är inte alltid smärtfritt. Att motverka kränkningar och diskriminering i förskola och skola*. Lund: Studentlitteratur. (Kap 1, 2, 3 och 6, äldre versioner av boken kan användas)
- Levande historia om rasism, HBTQ, Diskriminering <https://www.levandehistoria.se/fakta-fordjupning>
- <http://sverigesradio.se/sida/avsnitt/382398?programid=909>
- <https://urskola.se/Produkter/198911-UR-Samtiden-Skolforum-2016-Natmobbing-vad-behover-skolan-gora>
- https://larportalen.skolverket.se/#/modul/3-skolansvardegrund/Grundskola/302_Framja_likabehandling
- Skolverket. (2011). *Läroplan för gymnasieskolan*. (Lgy 11).
- Skolverket (2017). *Läroplan för vuxenutbildningen*. Reviderad 2017.